

Accountants moeten meer begrip hebben van financiële markten om hun poortwachtersfunctie te kunnen waarmaken

Dennis Vink en Mike Nawas

Vink, Dennis en Nawas, Mike. "Accountants moeten meer begrip hebben van financiële markten om hun poortwachtersfunctie te kunnen waarmaken." *De Accountant*. 17 januari (2012).

Keywords:

Plasterk, politieke discussie accountant, kredietcrisis, risico, accountant.

www.dennisvink.nl

ACCOUNTANTS MOETEN MEER BEGRIP HEBBEN VAN FINANCIËLE MARKTEN OM HUN POORTWACHTERSFUNCTIE TE KUNNEN WAARMAKEN

Dennis Vink en Mike Nawas
Nyenrode Business Universiteit

De financiële crisis heeft het besef vergroot bij publiek, beleidsmakers en ondernemingsbesturen over de risico's van gestructureerde financiële producten. Dit heeft onder andere geleid tot een roep om een actievere rol van de accountant in het signaleren en beheersen van potentiële risico's. In reactie daarop is binnen de beroepsgroep een discussie ontstaan over de invulling van een dergelijke poortwachtersfunctie. Het debat spitst zich evenwel vooral toe op de kritiek dat accountants zich bij hun controlepraktijk teveel hebben laten leiden door commerciële prikkels. Wat ons verbaast, is dat in het publieke debat niet of nauwelijks aandacht wordt besteed aan de vraag of de accountants überhaupt wel voldoende kennis hebben om in de dynamiek van de financiële markten hun maatschappelijke rol waar te maken. Wij betogen dat om de poortwachtersfunctie adequaat te kunnen uitoefenen, de beroepsgroep meer kennis moet bezitten van de financiële markten en haar complexe producten, onder meer door de kennis- en opleidingsvereisten te verhogen. Dat geldt niet alleen voor de accountants bij financiële instellingen, maar ook voor de accountants die werkzaam zijn in niet-financiële instellingen, omdat de rol van de financiële markten een steeds meer toenemende invloed uitoefent op het werk van ook deze accountant.

In 2008 vielen banken om, terwijl kort daarvoor de accountant nog zijn handtekening onder de jaarrekening had gezet. In kritische reacties hierop is door leden van de Tweede Kamer de wens geuit dat de accountant zijn poortwachtersfunctie effectiever en stringenter uitoefent. Het NBA heeft in oktober 2011 een rapport gepubliceerd over de poortwachtersfunctie. Het plan is om risico's eerder te signaleren en beter te beheersen. Dit kan volgens het NBA rapport echter enkel bereikt worden indien het management de daartoe benodigde informatie aanlevert. In eerste instantie moet de kwaliteit van de verantwoording van de onderneming zelf worden verbeterd, aldus het rapport.

Gegeven de debakels met Enron, DSB, ING Direct en Dexia – en dan nog te zwijgen over de massale afwaardering van CDO's en daaraan gerelateerde derivaten in de gehele financiële bedrijfstak – vragen wij ons af in hoeverre de accountant daadwerkelijk de bagage heeft om de poortwachtersfunctie waar te maken. Of specifieker, in hoeverre de accountants in staat zijn de door het management aangeleverde informatie te vertalen in een bredere assurance dan nu het geval is en, in het verlengde hiervan, in een meer informatieve controleverklaring. Dit geldt natuurlijk in eerste instantie bij controleverklaringen van bedrijven in de financiële sector zelf, zoals banken, verzekeraars en beleggingsmaatschappijen. Maar dergelijke producten worden ook gebruikt door niet-financiële bedrijven en de strengere kapitaalseisen die nu voor banken worden geformuleerd ('Basel III') zullen dat gebruik alleen maar doen toenemen, omdat bedrijven financieringsvormen zullen zoeken buiten de traditionele bancaire sector. Ook EU-regels ter beperking van staatsgaranties in de semi-publieke sector (bijvoorbeeld woningbouwcorporaties) zullen het gebruik van niet-traditionele vormen van financiering vergroten. Te denken valt aan financieringen van onroerend goed of privaat dan wel publiek geplaatste schuldtitels.

De door het NBA geformuleerde opleidingsvereisten (eindtermen) voor accountants zullen ook aangescherpt moeten worden op het terrein van financiële producten en -markten. Het gaat er dan natuurlijk niet alleen om kennis te nemen van de producten en hun risico's, maar ook te leren wat de indicaties zijn van toe- of afnemende risicograad, zoals: hoge leverage, open posities, mismatches, de wisselwerking tussen krediet- en marktrisico's en imperfecte hedges. Alleen op deze wijze worden zij in staat gesteld een vakkundig oordeel te geven over de risico's in de hedendaagse, veranderende financiële markten.